

AKTUELLT FRÅN BANKFÖRENINGEN

Bankfokus

MARS
2016

Vill ha bredare mandat

Erik Thedéen, Finansinspektionen

Vem reglerar
**FINANS-
MARK-
NADEN?**

Foto: Lars Nyman

Kära läsare,

Helhetssyn är viktig både för att väga av kapitalkraven och svenska makrotillsynsåtgärder. Annars kan det få negativa konsekvenser både för bankernas kunder och för svensk ekonomi.

■ Baselkommittén är på väg att presentera förslag till genomgripande förändringar av sina regelverk. Kommittén har inte ambitionen att öka kapitaltäckningen ytterligare på global nivå. För ett lågriskland som Sverige, med en lång historik med små kreditförluster kan dock förslagen få ett påtagligt genomslag på kapitaltäckningskraven och den sunda riskkänslighet som finns i dagens system. Speciellt om man väljer att använda en reviderad schablonmodell som utgångspunkt för riskviktsgolv för de banker som använder interna modeller för beräkning av kreditrisk.

Samtidigt som Baselkommittén lägger tunga förslag väljer Finansinspektionen att gå vidare med att höja de extra kapitalpåslagen i Sverige, bland annat via den kontracykliska bufferten och riskvikterna för företagsutlåning. Jag tycker det är oroande att Finansinspektionen väljer att öka de extra svenska påslagen utan att redovisa en helhetsanalys av hur alla olika nya regelverk kommer att samverka och fungera i samspel. Baselkommitténs och Finansinspektionens krav kan tillsammans få betydande genomslag på hur mycket som kan lånas ut och hur mycket det kommer att kosta. Det är alltså inte bara en fråga för banksystemet utan för hela ekonomin. Det är dags för Finansinspektionen att lyfta blicken och redovisa en bild av hur regelverken kommer att påverka svensk ekonomi på lång sikt. Ytterst kan regelverken slå mot våra ambitioner för jobb och tillväxt här i Sverige.

Regelverket om amorteringskrav är nu på väg att ta slutlig form. Regeringens förslag har precis behandlats av Finansutskottet som förde in ett undantag för jordbruks- och skogsfastigheter samtidigt som den redan

föreslagna möjligheten till undantag för nybyggnationer begränsades till fem år. Båda dessa förändringar var i linje med Bankföreningens önskemål. Nu gäller det att Finansinspektionen följer våra synpunkter att ge tilläggs-lånen en mer rimlig hantering och att värderingen av bostäderna kan ske på ett smidigt sätt. Dessutom bör införandet av det nya regelverket anstå till hösten då det tar ett par månader att anpassa bankernas administrativa rutiner och IT-system. Det senare borde inte vara några problem eftersom amorteringskulturen redan är stark. Bankkundernas benägenhet att amortera har ökat påtagligt under senare år. I december 2015 amorterade 94 procent av de kunder som tog nya lån i intervallet 70-85 procent. För fyra år sedan, när Finansinspektionen gjorde sin första undersökning, var andelen 44 procent.

Amorteringskravet är, precis som till exempel den kontracykliska bufferten, en makrotillsynsåtgärd. För bankerna är det viktigt att en enskild myndighet har ett helhetsansvar för både reglering och tillsyn. Det är därför bra att riksdagen har beslutat samla ansvaret för makrotillsynen till Finansinspektionen. Likaså är det bra att amorteringskravet, som är direkt riktat mot bankernas kunder, får en tydlig demokratisk förankring i och med att reglerna ytterst måste godkännas av regeringen. Vid sidan av amorteringskravet har flera makrotillsynsåtgärder vidtagits under de senaste åren. Det finns skäl att följa upp och utvärdera de åtgärder som nu har införts innan man överväger att bredda Finansinspektionens mandat. Framförallt bör det övervägas vilken roll makrotillsynen bör ha i förhållande till andra politikområden och om de instrument och ingrepp

som kan övervägas står i proportion till de risker som kan hanteras.

När olika regelverk väl har antagits i Bryssel och ska tillämpas i Sverige lämnar många av dem stort utrymme för tolkningar och därmed osäkerhet för bankerna. Därför är det glädjande att Finansinspektionen nu tycks vara mer öppen för dialog med branschen. Men min bedömning är att Bankföreringen bör fortsätta stärka arbetet med att hjälpa medlemmarna i uttolkningen av regelverken, genom att till exempel ge ut vägledningar eller på annat sätt etablera en branschpraxis. Förhoppningen är att vi under våren ska kunna inleda ett konkret samarbete med sex andra finansiella branschorganisationer kring penningtvättsfrågor.

En annan fråga som vi jobbar med är att analysera förutsättningarna för en kraftfull modernisering av den svenska betalinfrastrukturen. Under sommaren ska bankerna ta ställning till ett genomförande av förslaget. Om ett beslut fattas senare under året kan en ny betalinfrastruktur vara på plats 2020-2021.

Vi fortsätter att hantera de utmaningar vi såg inför 2016, och fler tycks tillkomma, bland annat till följd av att den geopolitiska situationen är ytterst instabil och oförutsägbar. Den brittiska folkomröstningen om EU och presidentvalet i USA sätter en extra krydda på händelseutvecklingen.

Med önskan om en glad påsk!

Hans Lindberg
vd Svenska Bankföreningen

Amorteringskravet åt rätt håll – men mer behövs

Det är bra att jord- och skogsbruksfastigheter undantas och det är ett steg åt rätt håll att åtminstone tidsbegränsa möjligheten till undantag för nyproduktion. Det är två förändringar som riksdagen beslutat om i förhållande till regeringens proposition om amorteringskrav.

– Men vi anser att det behövs fler justeringar av förslaget. Det gäller framför allt hanteringen av tilläggs lån och restriktionen för omvärdering av bostadens värde, säger Bankföreningens expert Magnus Karlsson.

■ Bankföreningen och dess medlemsbanker är varma förespråkare av amortering. Bankerna har under senare år stärkt amorteringskulturen markant och i dag sker amortering på nästintill alla nya lån med hög belåningsgrad.

Förändringar i lagförslaget

Riksdagen har klargjort att jord- och skogsbruksfastigheter bör undantas från amorteringskravet. Bankföreningen har argumenterat för ett sådant undantag eftersom det kan vara svårt att göra uppdelningen mellan bostadsdelen och näringsdelarna för jord- eller skogsbruksfastigheten, samt att det kan medföra konkurrensnackdelar för de svenska jordbrukarna.

Samtidigt har riksdagen uttalat att det bör finnas en tidsbegränsning av det möjliga undantaget för nyproducerade bostäder. Det är ett steg i rätt riktning, men även ett tidsbegränsat undantag innebär risker för kunderna, anser Bankföreningen.

Vid ett undantag kan en prispremie för nyproducerade bostäder skapas, det vill säga priset går upp. Kunderna riskerar då att inte få tillbaka vad de betalat för den nyproducerade bostaden när de säljer den och den inte längre omfattas av undantaget från amorteringsreglerna. Inlåsnings-effekterna riskerar att kvarstå, men begränsas åtminstone till viss del om undantaget har en tidsgräns. Prispremien kan också leda till att kunden, till följd av bolånetaket, tvingas erlagga en större kontantinsats för en nyproducerad bostad.

– Bankföreningen anser fortsatt att det vore mest lämpligt att nyproducerade bostäder omfattas av det kommande amorteringskravet, säger Magnus Karlsson.

Fortsatt process hos Finansinspektionen

Bankföreningen konstaterar att tilläggs lån kan bli en tung börda för kunden om det blir som i Finansinspektionens förslag. Hushåll som utökar befintliga bolån får ett retroaktivt amorteringskrav på det ursprungliga lånet och kan tvingas ta dyra blancolån för att klara det. Det strider mot regeringens intentioner med lagstiftningen.

Bankföreningen har en enkel lösning för hur en utökning av befintliga, amorteringsfria bolån ska hanteras. Som alternativ till den nu föreslagna modellen bör man öppna för att tilläggs lån i form av bolån ska kunna amorteras på tio år – samtidigt som det ursprungliga bolånet förblir amorteringsfritt.

Finansinspektionens förslag att omvärderingen av bostaden inte får ske mer än vart femte år skapar en onödig komplexitet i amorteringskravet, för såväl bankerna som för kunderna. Problemen blir särskilt tydliga vid bankbyte. Den extra ”nytta”, i form av ett stärkt amorteringsbeteende, är ytterst marginell jämfört med att vid varje tidpunkt kunna använda marknadsvärdet och kundens aktuella skuld. Bankföreningen ser heller ingen risk för att en betydande andel av kunderna kontinuerligt skulle värdera om sin bostad i syfte att komma undan ett amorteringskrav.

– Vi anser därför att bostadens aktuella värde bör kunna användas som grund för amorteringskravet. Eventuella restriktioner kring omvärdering bör analyseras och diskuteras vidare innan man sätter ner foten, säger Magnus Karlsson.

Vad händer nu?

Det riksdagen beslutat om är en lag om att banker ska se till att långivningen uppfyller kraven på sund amorteringskultur. Samtidigt får regeringen rätt att delegera utformandet av detaljerna i reglerna till Finansinspektionen. Lagen som riksdagen beslutar om träder ikraft den 1 maj.

Finansinspektionens föreskrifter, som myndigheten arbetat på parallellt med riksdagens lagstiftningsprocess, skickas till regeringen för godkännande den 18 april, och väntas sedan börja gälla den 1 juni.

Magnus Karlsson
analytiker på Bankföreningen

Bankernas lönsamhet lägre än andra storföretags

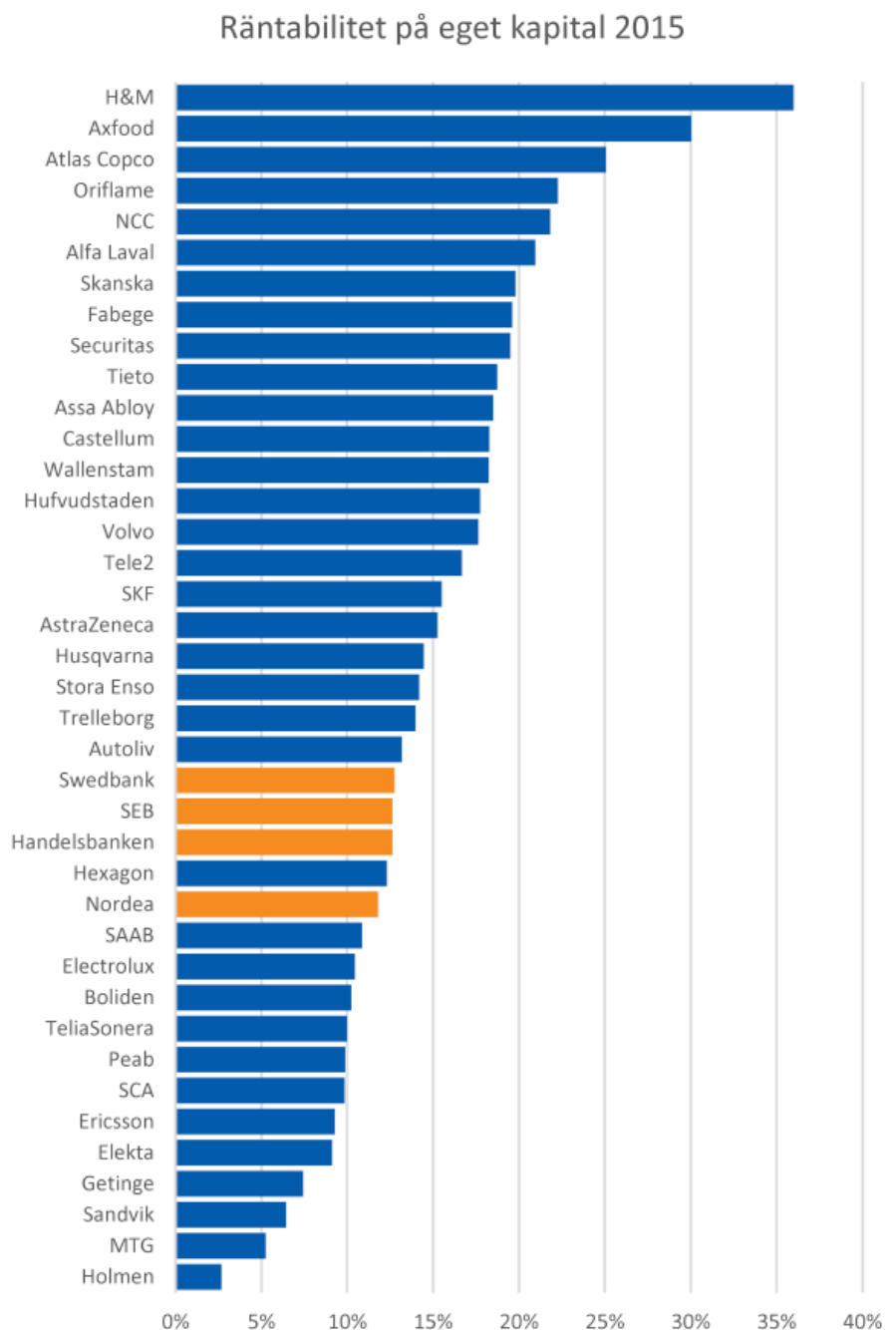
Bankernas lönsamhet, mätt som avkastning på eget kapital, är något lägre än snittet för börsnoterade storföretag. Det visar Bankföreningens sammanställning av årsresultaten 2015 i de största företagen på Stockholmsbörsen.

■ Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank gjorde under 2015 en sammanlagd vinst efter skatt på 83 miljarder kronor. Det totala egna kapitalet var samtidigt 680 miljarder kronor. Det egna kapitalet är ägarnas insats i företagen.

Ett enkelt sätt att utvärdera ägarnas investering i ett företag är att se vilken avkastning de får på sitt insatta kapital. Det vanligaste är att titta på vinsten i relation till det egna kapitalet. Under 2015 var avkastningen på eget kapital 12,3 procent för bankerna. För övriga stora företag på Stockholmsbörsen var avkastningen på eget kapital 14,8 procent. I jämförelsen ingår totalt 39 företag. Den bank som har högst avkastning i relation till eget kapital kommer på plats 23.

Bankföreningen har även jämfört hur stor andel av vinsten som delas ut till aktieägarna i form av ordinarie utdelning. Vi ser då att bankerna i genomsnitt delar ut i 67 procent av vinsten medan övriga stora företag delar ut 73 procent.

– Bankerna utmärker sig inte gentemot andra stora företag, vare sig när det gäller vinst eller utdelning, säger Jonny Sylvén på Bankföreningen som gjort sammanställningen. Många överskattar bankernas vinster eftersom de är stora räknat i kronor. Man glömmer då bort att bankerna behöver mycket eget kapital för att sköta sin verksamhet.

Svenska lagen föreslås inte gå längre än betalkontodirektivet

Bankföreningen är i stort sett nöjd med förslaget till hur betalkontodirektivet ska implementeras i Sverige, men det besvarar inte frågan hur banken ska göra när rätten att öppna konto krockar med reglerna om penningtvätt. Samtidigt slås fast att det finns tillräcklig tillgång till kontanthantering i Sverige.

■ I januari lämnade Betaltjänstutredningen ett förslag på hur EU:s betalkontodirektiv ska genomföras i Sverige. Direktivet ger konsumenter i EU rätt att öppna konto och få grundläggande betaltjänster. Syftet är att alla konsumenter ska få tillgång till tjänster som behövs i vardagen för att till exempel kunna få löneinbetalningar, betala räkningar, överföra eller ta ut pengar. Anders Dölling, jurist på Bankföreningen som varit med i utredningens expertgrupp, är nöjd med förslaget:

– Jag tycker att det är välbalanserat och att utredaren dragit rätt slutsatser. Förslaget innebär att banker som erbjuder någon av de betaltjänster som direktivet nämner, ska erbjuda dem till alla konsumenter lagligen bosatta i EU.

Kontraheringsplikt, det vill säga att banken inte kan neka någon att öppna konto, finns redan i Sverige. Nu kommer det också att finnas lagkrav på att vissa tjänster omfattas.

Utredningen har övervägt alternativ som hade varit mer långtgående och kostsamma, till exempel att alla banker skulle vara tvingade att erbjuda vissa betaltjänster, vare sig man redan har dem i sitt utbud eller inte. Även frågan om det skulle vara obligatoriskt för bankerna att tillhandahålla kontanthantering utreddes. Det fanns också tankar på att utvidga bestämmelserna om rätten till betaltjänster, så att också företag och konsumenter utanför EU skulle omfattas.

– Nu kom utredaren fram till att den svenska lagen inte ska gå längre än direktivets krav och det är bra, säger Anders Dölling.

Förslaget är nu ute på remiss. Sedan följer proposition och riksdagsbehandling. Sannolikt kommer den nya lagstiftningen tidigast att träda ikraft kring årsskiftet 2016/2017, vilket är en försening gentemot EU-direktivet.

Enligt EU-regelverket ska det finnas ”tillräcklig tillgång” till insättning och uttag av kontanter. Utredaren slår fast att det finns tillräcklig tillgång till kontanthantering i Sverige. Utredaren anser också att tillgång till kontanthantering är ett statligt ansvar, det vill säga inget bankerna kan tvingas tillhandahålla.

– Idag sker 80 procent av alla betalningar med kort i Sverige. Swish och andra mobila lösningar gör att det går att betala elektroniskt även till privatpersoner, småföretagare och föreningar numera. Undersökningar visar att svenska konsumenter själva bedömer att de kommer att använda sedlar och mynt i liten omfattning inom en tioårsperiod.

Utredningen pekar på att tillgången på kontanter måste motsvara behovet i samhället. Kostnaderna bärs av hela konsumentkollektivet samtidigt som allt färre använder kontanter.

Enligt direktivet måste alla banker ha en rutin för bankbyte. Det har de svenska bankerna haft sedan 80-talet, medan många europeiska länder fortfarande inte har någon. Utredningen anser att den rutin som redan används av Bankföreningens medlemmar kan behållas, eftersom den är snabbare och bättre än den som finns i direktivet.

En nyhet är att det i framtiden blir möjligt för kunder att vända sig till Allmänna reklamationsnämnden om en bank inte lever upp till betalkontodirektivets krav.

Bankföreningen är i stort sett nöjd med vad utredningen kommit fram till, men i grunden finns det flera problem med själva betalkontodirektivet. Inte minst finns det frågetecken kring rätten till konto och tjänster i förhållande till det allt strängare penningtvättsregelverket, som bland annat kräver att bankerna har så kallad kundkännedom om den som vill bli kund.

– Det är lättare sagt än gjort att personer bosatta, men inte nödvändigtvis medborgare, i ett annat EU-land, på distans ska kunna söka om svenska betaltjänster. Hur ska den enskilde banktjänstemannen kunna bedöma en id-handling från tredje land och ett dokument från ett annat EU-land som tyder på att konsumenten är lagligen bosatt där? Regering och myndigheter har ett stort ansvar att ge bankerna stöd och vägledning. Det borde ha varit skarpare skrivningar i betänkandet i den delen, säger Anders Dölling.

Anders Dölling
Bankföreningen

”

– Vi vet inte nu vilka verktyg
som behövs om fem år.

Erik Thedéen, Finansinspektionen

Vill inte behöva be riksdagen om verktyg

Hushållens skuldsättning är fortsatt i fokus för Finansinspektionen, vars generaldirektör Erik Thedéen vill ha breddat mandat för att kunna införa nya verktyg allt eftersom behoven uppstår. På konsumentområdet funderar Finansinspektionen på att börja ta hjälp av beteendevetenskap för att få kunderna att välja rätt.

När företrädaren, Martin Andersson, tillträdde som generaldirektör för Finansinspektionen, hade finansinspektionen nyligen brutit ut och världens alla reglerare höll på att samla sig för att se vad som behövde göras. När Erik Thedéen tillträdde i höstas var landskapet ett annat: ett finmaskigt nät av regler har införts både internationellt och nationellt. I Sverige har just Finansinspektionen valt att gå hårdare fram än de flesta andra, och har de högsta kapitalkraven i Europa på de på svenska bankerna.

Vad tycker du om svenska banker?

– Svenska banker är otroligt viktiga

för Sverige och för svensk ekonomisk tillväxt. Bankerna utgör en stor tillgång för samhället, men också en väldigt stor risk. Vi har ju jämfört med många andra länder ett väldigt stort banksystem, eftersom de flesta storbankerna i Norden har sitt huvudkontor i Stockholm. Därför är det också otroligt viktigt att det inte går fel.

Finansinspektionens uppgift är just att försöka motverka att det inte går fel, till exempel att obalanser byggs upp på kreditmarknaden. Det får Erik Thedéen att snabbt leda över på frågan om Finansinspektionens mandat. Det ska utökas, tycker han.

– Vi har blivit pekade på att vi ska sköta makrotillsynen, men vi fick inte med några verktyg. Det måste vi få. Vi och andra ser tilltagande risker för makrostabiliteten på grund av den kraftiga kreditexpansionen framför allt i bolånemarknaden.

Det verktyg som Finansinspektionen försökt att använda, att sätta regelkrav på bankerna att ta ut amortering av kunderna, skulle det visa sig att myndigheten inte hade mandat att besluta om. I stället har man blivit tvungen att vänta på att riksdagen fattar beslutet, efter sedvanlig process med remissrundor och annat.

Erik Thedéen

Roll:
generaldirektör
på Finansinspek-
tionen

Bakgrund:
vd för KPA
Pension, stats-
sekreterare vid
finansdeparte-
mentet, vd för
Stockholms-
börsen, strateg
på Brummer &
Partners, vice
riksgäldsdirektör,
ränteanalytiker
på JP Bank och
handlare/analyti-
ker på Riksbanken.
Civilekonom från
Handelshögskolan
i Stockholm.

Trivs:
när det man gör
betyder någonting,
det är
spännande frågor
och man har
duktigt folk runt
omkring sig

– Problemet är att det är en väldigt lång process för regering och riksdag att komma fram till beslut, och det är inte bra. Börjar vi prata om någonting kan det i sig påverka hushållens beteende; de vill kanske göra en affär innan amorteringskravet träder i kraft. En viss snabbhet och flexibilitet talar för att det inte ska vara en lagstiftningsprocess; det ska vara myndighetsbeslut.

Finansinspektionen ser redan behovet av ett annat verktyg, en regel om skuldkvotstak (en begränsning för hur mycket banken får låna ut i förhållande till kundens inkomst).

– Jag vill inte behöva gå till riksdagen varje gång vi ser behov av ett nytt verktyg.

Därför vill Erik Thedéen att Finansinspektionen får ett bredt mandat, som inte är knutet till ett specifikt verktyg som i fallet med amorteringskravet, utan ett som ger möjligheten att ta fram verktyg allt eftersom behoven uppstår.

– För några år sedan, när makrotillsynen höll på att växa fram, tänkte man mycket på kapitalkrav och kanske framför allt på den kontracykliska bufferten. Det var makrotillsyn då. Nu när vi pratar makrotillsyn är det amorteringskrav och skuldkvotstak, vilket vi inte visste då. Därför kommer vi inte heller veta nu vilka verktyg som behövs om fem år. Idag pratar vi inte alls om verktyg för kommersiella fastighetsbolag eller företagskrediter. Det gör vi kanske om några år.

Erik Thedéen tar själv upp den demokratiska aspekten av att ge en myndighet så mycket makt över något som kan få mycket ingripande effekt på privatpersoner. Flera remissinstanser har pekat på att sådana beslut bör tas av de folkvalda i riksdagen, med hänvisning till grundlagens begränsningar av vad som

kan delegeras till regering och myndigheter. Men den frågan tycker han man redan har löst i hanteringen av amorteringskravet. Där har riksdagen gett FI mandat att ta fram ett förslag som sedan ska godkännas av regeringen.

– Ett mandat skulle kunna se ut så här: vi ska få rikta krav gentemot finansinstitut för att hantera makrorisker. Vi vet inte hur de ser ut idag, men det handlar förstås om villkoren för kreditgivning på olika sätt. Reglerna som vi sedan utformar skickar vi till regeringen för ett slutligt godkännande. Jag bedömer att det är ganska välavvägt.

En annan invändning mot att ge FI ett sådant mandat är att FI riskerar vidta åtgärder mot problem som hellre skulle åtgärdas av andra, på andra sätt. Talar vi om hushållens höga skuldsättning finns flera tänkbara åtgärder: ändrade skatter, byggregler och styrräntor såväl som regler riktade mot bankerna. Den överblicken kan inte en enskild myndighet ha.

– Det ligger i vårt uppdrag att vi ska väga in vad som sker i övrigt. Om vi tar amorteringskravet: om alla de åtgärder du nämner hade åtgärdats, ja då hade vi kanske inte infört amorteringskravet, eller det hade sett annorlunda ut.

Uppmuntras ta hänsyn

Internationellt pågår en annan diskussion, nämligen om hur mycket risken i en banks kreditgivning ska påverka kapitalkravet. Med dagens regler uppmuntras bankerna att ta hänsyn till risken, genom att använda så kallade interna modeller för att räkna fram sitt kapitalkrav. Modellens ramar sätts av tillsynsmyndigheten, medan ett antal variabler bestäms av banken.

Flera instanser, bland annat den tunga Baselkommittén, vill nu begränsa användandet av interna modeller, till förmån för så

kallade schablonmodeller, alltså i praktiken frånga ett riskbaserat synsätt och jämställa krediter med olika risk.

Försvararna av interna modeller pekar på att om krediter med olika risk kostar lika mycket för banken, får bankerna incitament att låna ut mer riskfyllt, eftersom det går att tjäna mer pengar på det. De som förespråkar schablonmodeller tror å andra sidan att bankerna använder de interna modellerna för att mörka hur mycket risk de har.

Vilken ståndpunkt har Finansinspektionen?

– Vår grundläggande analys är att det ska vara riskbaserat. Interna modeller kan då vara ett verktyg. Men interna modeller som är utformade klokt, där man har vägt in långa kreditykler och också funderat på ovanliga men inte helt osannolika dåliga utfall, det tycker vi är bra.

Den ståndpunkten ligger betydligt närmare de svenska bankerna än Baselkommittén och dess ordförande Stefan Ingves.

Som i fallet med interna modeller bestäms de flesta regler som rör finansmarknaden av instanser utanför Sveriges gränser, även om det i slutändan blir svenska lagar eller föreskrifter. EU, Baselkommittén, det internationella redovisningsorganet IASB och penningtvättsorganisationen FATF är några exempel.

I vissa fall är FI med och försöker påverka utformandet av reglerna, både som medlem i Baselkommittén och i olika arbetsgrupper hos EU:s bankmyndighet EBA. Arbetet är dock resurskrävande och FI kan inte vara med i varenda fråga. Bankföreningen har ibland varit kritisk till hur myndigheten prioriterat, men Erik Thedéen säger sig vara öppen för synpunkter.

– Vår ambition är att vara aktiva

Foto: Lars Nyman

Erik Thedéen

Reservofficer i flottan:
ledamot i Kungliga Örlogsmannasällskapet, där kungen är hedersledamot. Förmodligen världens äldsta militärvetenskapliga samfund enligt egen utsago

Bästa bok jag läst:
"Ett kort uppehåll på vägen från Auschwitz" av Göran Rosenberg

Lyssnar på:
Bruce Springsteen

Extra familjemedlem:
Shetland sheepdog

Någon gång i livet:
göra en långsegling, några månader – det behöver inte vara jorden runt, det räcker med Polen

i alla frågor som är viktiga för Sveriges finansmarknad. Om Bankföreningen eller någon av föreningens medlemmar har konkreta exempel på frågor där de anser att vi bör ta en mera aktiv roll, så vill jag uppmantra dem att höra av sig.

När besluten tas långt ifrån dem som berörs blir insynen mindre

och tolkningarna av reglerna svårare, särskilt som de nya reglerna är betydligt mer omfattande än de gamla. Svenska banker har i flera år efterfrågat hjälp med tolkningen av Finansinspektionen, hittills utan gehör. För bankerna är det en rättssäker situation eftersom de kan dömas till sanktioner om FI i efterhand bedömer att de inte

uppfyller kraven. Även på den här punkten säger sig Erik Thedéen vilja gå branschen tillmötes, åtminstone en bit.

– Vi ska ordna mer av det vi kallar FI-forum, webbsända seminarier där vi förklarar och ger svar på frågor om ny reglering. Det ska bli tydligt hur reglerna ser ut och hur vi ser på dem. Jag

har förstått att det är en stark efterfrågan från branschen att det ska vara mer av dialog och tydlighet, och det vill jag åstadkomma.

FI-forum, som är webbsända seminarier, ska vara den huvudsakliga kanalen.

– Sedan ska vi svara i telefon och diskutera, men det finns en gräns. Om vi blir för mycket av konsulter i hur man ska hantera regelverket, och vi sedan går in och titta på om bankerna har skött sig och tycker att det behövs en sanktion, kanske bankerna säger ”nä, stopp ett tag, din expert sa att det var ok att göra så här”. Då hamnar vi i en väldigt svår hantering.

Erik Thedéen tror inte på att banker riskerar sanktioner om de ”seriöst tittar på regelverket”.

– Det är den bank som tar lätt på reglerna, inte riktigt har det i sin kultur och inte har satt tillräckligt med kraft bakom – den banken kan drabbas av sanktioner.

Den omfattande mängden regler som kommit på senare år är en stor utmaning för alla banker, men mest för de små. För dem kan de ökade kostnaderna vara ett direkt hot. Tröskeln för att gå in och starta en bank har också blivit högre, vilket på sikt kan påverka konkurrensen. Hur ser du på det?

Förenkla för de små

– Det är lite av ett dilemma vi har hamnat i. Mycket av regelverken har utformats för att hantera krisen 2007-2008, och då är det till stor del riktat mot storbanker. Nu finns en diskussion i EU om man kan förenkla för de små instituten, och vi stödjer de olika initiativen som finns. Men vem som helst ska inte kunna starta en bank. Bank är bland det finaste man kan vara som finansiellt företag, så det ska vara tuffa krav och det ska vara ordentligt med kapital. Men det ska vara anpassat.

Finansinspektionen har inte bara till uppgift att främja den finansiella stabiliteten och ansvara för makrotillsynen, utan ska också stärka konsumenternas ställning på finansmarknaden. Det har

de senaste åren bland annat inneburit att skapa regler kring provisioner och ökad transparens för fondavgifter för att göra det lättare för konsumenter att välja produkter som passar dem. Men det kanske handlar om annat än regler också, funderar Erik Thedéen.

– Regleraren har gått mycket på ’mer transparens, så blir det bättre’. Det är inte entydigt att det är så. Även om konsumenterna har perfekt information är det inte säkert att de ändrar sitt beteende. Det finns forskning som tyder på att man kan styra valen så att det blir naturligt att välja det som passar en bäst.

På engelska benämns det nudge theory (där nudge betyder puff i rätt riktning), en teori som tar beteendevetenskap till hjälp för att förstå hur man ska förmå folk att göra kloka val rörande ekonomi, hälsa och annat. Det har också använts inom politiken. I Storbritannien har detta blivit stort och en Nudge Unit har bildats hos den brittiska regeringen. Erik Thedéen ska veckan efter intervjun till London och träffa företrädare för tillsynsmyndigheten FCA som också arbetar med det.

Så det är kanske vad Finansinspektionen arbetar med i framtiden. Vad tror du om framtiden på den svenska bankmarknaden; hur ser det ut här på sikt?

– Den ganska omfattande regleringen gör att det finns inträdeshinder på den här marknaden, och det skapar en viss tröghet i omvandlingen. Men det uppenbara är väl digitaliseringen. Det är en gigantisk kraft, inte minst på banksidan. Om den inte skulle leda till någon typ av strukturförändring, då skulle jag vara väldigt, väldigt förvånad. Det kan i sin tur ha väldigt stor effekt för regleringen. Vi kan inte sitta och titta på fyra storbanker om det är så att alla viktiga flöden börjar gå någon annanstans.

Han tror dock att de fyra storbankerna finns kvar som huvudgruppering, med ett antal banker runt omkring, även i framtiden.

”

Regleraren har gått mycket på ’mer transparens, så blir det bättre’. Det är inte entydigt att det är så.

Basel föreslår genomgripande förändringar

Trots att Basel 3-regelverket ännu inte är infört fullt ut, håller Baselkommittén på med förslag till nya genomgripande förändringar. Effekterna på svenska banker kan bli stora, särskilt om nya kapitalgolv slår ut det riskbaserade synsättet. Johan Hansing, Bankföreningens chefsekonom, beskriver vad som är på gång.

■ Basel 3-reglerna beslutades år 2010 och började genomföras i EU år 2014. Eftersom regelverket innehåller flera helt nya delar, till exempel bruttosoliditets- och likviditetskrav, beslutades att genomförandeperioden skulle vara fram till år 2019. EU har till exempel fortfarande inte bestämt på vilken nivå bruttosoliditetskravet ska införas eller hur likviditetskravet NSFR (Net Stable Funding Ratio) ska utformas i EU.

Att Basel 3 fortfarande är under genomförande hindrar dock inte Baselkommittén från att febrilt jobba vidare med nya revideringar. Vissa kallar det justeringar av Basel 3 medan andra anser förändringarna mer genomgripande. Med tanke på i vilken grad bankerna kommer att påverkas kan det tyckas rimligt med benämningen Basel 4.

Vilka är då de mest centrala delarna i Basel 4? Man kan enkelt uttrycka det som att Basel 3 fokuserade på täljaren i kapitalkravskvoten (kapitalet) medan Basel 4 fokuserar på nämnaren (riskvägda tillgångar).

Det är således till stor del frågan om att revidera de metoder som banker får använda för att beräkna risken i olika

typer av verksamhet. För kreditrisk föreslås dels omfattande förändringar i den så kallade schablonmodellen, det vill säga den standardiserade modell som i första hand mindre och medelstora banker använder, dels inskränkningar i användningen av de interna modeller som stora banker använder.

Även för riskslagen operativ risk (risk förorsakad av exempelvis mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser) och marknadsrisk (risk som är förknippad med till exempel förändringar i aktie- och valutakurser) gör Baselkommittén genomgripande förändringar. För operativ risk ligger nu ett förslag om att helt ta bort de mer avancerade beräkningsmetoderna som några av de största bankerna i EU använder.

Sammantaget kan förändringarna få stora effekter för svenska banker. Speciellt gäller det om Baselkommittén går vidare med förslaget om att använda en reviderad schablonmodell för kreditrisk som grund för ett nytt kapital- eller riskviktsgolv för banker som använder interna modeller för beräkning av kapitalkrav för kreditrisk. Risken är uppenbar att ett sådant golv blir styrande för bankernas kapitalkrav

och att vi därmed mer eller mindre eliminerar den riskkänslighet som finns i dagens system.

Baselkommittén har kommunicerat att de olika delarna i Basel 4 ska beslutas under år 2016. Därefter vidtar en process i EU där det krävs förhållandevis omfattande förändringar i det europeiska kapitaltäckningsregelverket (CRR/CRD4). En sådan process tar normalt 3-4 år innan ett regelverket kan träda i kraft.

Johan Hansing chefsekonom på Bankföreningen

Basel 3

- Mer kapital
- Bättre kapital
- Kapitalbuffertar
- Bruttosoliditetskrav
- Likviditetskrav

Basel 4

- Ny schablonmodell för kreditrisk
- Inskränkningar för interna modeller
- Eventuellt kapitalgolv
- Ny modell för operativ risk
- Ny modell för marknadsrisk
- Nya regler för stora exponeringar

FINANSDEPARTEMENTET
FINANSUTSKOTTET
FINANSINSPEKTIONEN
RIKSGÄLDEN
RIKSBANKEN
FINANSIELLA STABILITETSRADET

EBA
IASB

EU-KOMMISSIONEN
MINISTERRÅDET
EU-PARLAMENTET
EIOPA
ECB
ESRB

ESMA

FN:S SÄKERHETS RÅD
AMERIKANSKA
FINANSDEPARTEMENTET
IMF

FATF

BASELKOMMITTÉN
FSB

Vem reglerar finansmarknaden?

Få branscher är lika reglerade som finansbranschen. Bankerna har att förhålla sig till regler som beslutats av alltifrån svenska politiker och myndigheter till EU och FN:s säkerhetsråd.

Politiker Tjänstemän

Finansdepartementet:

Finansmarknads- och konsumentminister:
Per Bolund, Miljöpartiet
Statssekreterare: Ulf Holm, politiskt
tillsatt, Miljöpartiet

Finansdepartementets finansmarknadsavdelning:

Uppgifter: ansvara för frågor som rör stabilitet i det finansiella systemet, konsumentskydd på finansmarknaderna samt myndighetsstyrning inom finansmarknadsområdet, det vill säga Riksgälden, Finansinspektionen och AP-fonderna.

Avdelningschef: Aino Bunge

Finansutskottet

En del av riksdagen
Uppgifter: När regeringen lämnar en proposition till riksdagen går den först till ett utskott, som gör ett förslag till beslut åt riksdagen. Utskottens ledamöter är riksdagsledamöter och speglar riksdagens sammansättning. Utskottet kan göra ändringar i propositionen, eller uppmana regeringen att återkomma med en ny proposition med ändringar i en viss riktning, något som dock är mycket ovanligt. Finansutskottet har hand om det som rör finansmarknaden, men även frågor som statens budget och penningpolitiken.

Ordförande: Fredrik Olovsson,
Socialdemokraterna
Vice ordförande: Ulf Kristersson,
Moderaterna

Finansinspektionen, FI

Regeringen anger vilka mål Finansinspektionen ska ha för sin verksamhet, och de uppdrag som den vill att FI ska utföra. Rapporterar till Finansdepartementet, som också utser styrelsen och generaldirektören.

Uppgifter: motverka finansiella obalanser, bidra till finansiell stabilitet och ett gott konsumentskydd i finanssektorn, genom att utöva tillsyn över banker och andra finansiella institut, ge tillstånd att bedriva bankverksamhet och inom givna ramar utfärda föreskrifter som bankerna ska följa. Finansiering: till största delen genom tillsynsavgifter från företag som står under tillsyn, samt specifika avgifter för olika typer av tillstånd, som ansökningar om bankkottor eller ledningsprövningar.

Generaldirektör: Erik Thedéen
Chef bankområdet: Uldis Cerps
(ledamot i Baselkommittén)
Chef konsumentområdet: Malin Omberg

Riksgälden

Regeringen anger vilka mål Riksgälden ska ha för sin verksamhet. Rapporterar till Finansdepartementet, som också utser styrelsen och generaldirektören. Riksdagen beslutar om de lagar som är grunden för Riksgäldens verksamhet.

Uppgifter: vara statens internbank, ta upp lån samt förvalta statsskulden, främja konsumentskyddet och stabiliteten i det finansiella systemet, ansvara för insättningsgaranti och investerarskyddet. Riksgälden kan ge statliga garantier och krediter.

Resolutionsmyndighet

Riksgälden började i februari fungera som resolutionsmyndighet, vilket innebär att den ska upprätta resolutionsplaner för varje enskild bank angående vilka åtgärder som Riksgälden avser vidta vid en kris i banken. Riksgälden ska också ta över kontrollen i en bank om konkurs hotar.

Riksgäldsdirektör: Hans Lindblad
Ansvarig för uppdraget som resolutionsmyndighet: Charlotte Rydin

Riksbanken

En myndighet under riksdagen. Riksdagen utser ledamöterna i riksbanksfullmäktige, som i sin tur utser ledamöterna i Riksbankens direktion. Riksdagen har gett Riksbanken en oberoende ställning, vilket innebär att Riksbankens direktion fattar de penningpolitiska besluten utan att ta direktiv från någon. Direktionen lämnar dock en skriftlig redogörelse för penningpolitiken till riksdagens finansutskott två gånger per år. Uppgifter: bedriva penningpolitik. Där har Riksbanken både mandat och verktyg. Främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Vad gäller finansiell stabilitet är myndigheten utan konkret mandat. Riksbanken publicerar dock en stabilitetsrapport (om bland annat bankerna) två gånger om året, och kommer där med rekommendationer.

Riksbankschef: Stefan Ingves (även ordförande i Baselkommittén)
Direktionsmedlem: Kerstin af Jochnick (ledamot i Baselkommittén)
Chef för avdelningen för finansiell stabilitet: Kasper Roszbach

Finansiella stabilitetsrådet

Diskussionsforum för frågor om finansiell

stabilitet, där företrädare för regeringen, Finansinspektionen, Riksgälden och Riksbanken talar om åtgärder för att motverka finansiella obalanser. Rådet fattar inga beslut.

Ordförande: finansmarknadsminister
Per Bolund

Ledamöter: Finansinspektionens generaldirektörer Erik Thedéen, Riksgäldens generaldirektör Hans Lindblad, riksbankschef Stefan Ingves

Utanför Sverige

EU-kommissionen

Föreslår nya direktiv och förordningar. Varje EU-land representeras av en kommissionär, som sitter i 5 år. (Svenska Cecilia Malmström är kommissionär för handel.)

Ordförande: Jean-Claude Juncker
Kommissionär för finansiell stabilitet m m:
Jonathan Hill

Generaldirektoratet för Finansiell stabilitet etc, DG FISMA

Generaldirektoraten motsvarar departement i Sverige. Det är de som gör själva grundarbetet till kommissionens lagförslag.
Generaldirektör för DG FISMA: Olivier Guersent

Ministerrådet

Fattar beslut om direktiv och förordningar tillsammans med EU-parlamentet. Består av en minister från varje EU-land. Vilken sorts minister beror på ämnet. Ministrarna representerar sina medlemsländer. Finansminister Magdalena Andersson är med i EKOFIN, ministerrådet som är med och beslutar om finansmarknadsfrågor i EU.

EU-parlamentet

Fattar beslut om direktiv och förordningar tillsammans med ministerrådet. Består av 751 ledamöter, utsedda i direktval i hela EU. Varje land har ett visst antal platser. Sverige har 20.

ECON – utskottet för ekonomi och valutafrågor

I parlamentet finns 20 fasta utskott med ledamöter från olika partigrupperingar. För varje fråga utses en ledamot till rapportör, som tar fram utskottets förslag till beslut i EU-parlamentet.

Vem som är rapportör väljs från fråga till fråga inom utskottet.

Svenska ledamöter i ECON: **Gunnar Hökmark, Moderaterna, Olle Ludvigsson, Socialdemokraterna**

Trilog

EU-parlamentets, ministerrådets och EU-kommissionens trepartsförhandlingar, som äger rum om parlamentet och ministerrådet inte fattat samma beslut om ett förslag till direktiv eller förordning.

EBA, European Banking Authority

Europeiska bankmyndigheten. Motsvarande EU-organisationer för värdepapper och försäkring är European Securities and Markets Authority, ESMA, respektive European Insurance and Occupational Pensions Authority, EIOPA.

Uppgifter: ta fram förslag till tekniska standarder som EU-kommissionen antar i form av förordningar, utforma tillsynen över banker med verksamheter i flera länder, bland annat.

Ordförande EBA: **Andrea Enria**

ECB, Europeiska centralbanken

Inom ramen för SSM, Single Supervisory Mechanism, utgör ECB i samarbete med nationella motsvarigheter, tillsynsmyndighet för banker i euroländerna. Så även för svenska bankers dotterbolag i euroländer. SSM kan inom ramen för sin tillsyn bland annat fatta beslut om högre kapitalkrav för bankerna.

Chef: **Mario Draghi**

ESRB, Europeiska systemrisknämnden

Självständig EU-myndighet, men ordförande är chefen för Europeiska centralbanken Sekretariatet ligger i ECB:s lokaler.

Uppgifter: ska identifiera risker i det finansiella systemet i EU och föreslå hur de bör hanteras. Utfärdar varningar och rekommendationer. Kontrollerar att rekommendationerna följs.

Ordförande: **Mario Draghi, chef för Europeiska centralbanken**

Baselkommittén för banktillsyn

Globalt nätverk för tillsynsmyndigheter (och centralbanker, då det i många länder är samma myndighet). Över själva kommittén finns Group of Governors and Heads of Supervision (GHOS), som kommittén ska rapportera till.

Uppgift: Tar fram standarder som är normgivande för de flesta tillsynsmyndigheter.

Ordförande Baselkommittén: **Stefan Ingves**
Svenska platsen i Baselkommittén: delas av **Kerstin af Jochnick, Riksbanken, och Uldis Cerps, Finansinspektionen**
Representanter i GHOS: **Stefan Ingves, Riksbanken, och Erik Thedéen, Finansinspektionen**

FSB, Financial Stability Board

Etablerad av G20. Sammanför höga representanter för finansministerier, centralbanker, tillsynsmyndigheter i G20-länderna samt för Europeiska centralbanken, EU-kommissionen, Baselkommittén och IMF. Sverige representeras av EU.

Uppgift: verkar för global finansiell stabilitet genom att koordinera framtagandet av regler och policies. Dessa är inte lagligt bindande men är normgivande internationellt.

Ordförande: **Mark Carney, Storbritanniens centralbankschef**

FATF

34 medlemsländer, varav Sverige är ett
Uppgift: utfärdar standarder mot penningtvätt och terrorismfinansiering. Standarderna blir normgivande internationellt, även i länder som inte är medlemmar. EU tar in standarderna i sin lagstiftning, vilket gör att de så småningom blir svensk lag. Genom omfattande utvärderingar kontrollerar medlemsländerna i FATF varandra så att alla följer standarderna. Sverige granskas i år.

Ordförande (byts varje år): **Je-Yoon Shin, Korea**

IASB, International Accounting Standards Board

Uppgift: utfärdar standarder på redovisningsområdet. Standarderna blir normgivande internationellt. EU tar in standarderna i sin lagstiftning, vilket gör att de så småningom blir svensk lag.

Ordförande: **Hans Hoogervorst**

IMF, Internationella valutafonden

188 medlemsländer
Uppgift: verka för internationellt monetärt samarbete och makroekonomisk och finansiell stabilitet. I det ingår att göra en översyn av finanssektorn i enskilda länder. I år är det den svenska finansmarknadens tur att granskas.

Chef: **Christine Lagarde**
Exekutivdirektör för den nordisk-baltiska valkretsen: **Thomas Östros**

Amerikanska finansdepartementet

Exempel på regel som fått internationell påverkan: **FATCA**
OFAC, Office of Foreign Asset Control, del av finansdepartementet, upprättat förteckningar över personer och företag som omfattas av sanktioner.

Finansminister: **Jacob Lew**

FN:s säkerhetsråd

Upprättat sanktionslistor

Omvandlar politik till lag

Aino Bunge är chef för finansmarknadsavdelningen på finansdepartementet. Som en av de högsta tjänstemännen på departementet befinner hon sig just på skärningslinjen mellan det politiska och icke-politiska. Hennes närmaste chef är Ulf Holm, som är politiskt tillsatt statssekreterare åt finansmarknadsminister Per Bolund.

■ Finansmarknadsavdelningen stöttar regeringen med att ta fram underlag till de lagförslag som den vill ge på området bank, försäkring och värdepappersmarknad. Aino Bunges roll är att styra verksamheten med enhetschefer och experter.

Ni är ju tjänstemän, men det jobb ni gör ligger till grund för politiska beslut. Kan du beskriva hur samspelet fungerar mellan er tjänstemän och politiker?

– Det är olika i olika frågor. Ibland kommer initiativen från våra politiker. Då handlar det om att ta fram konsekvenserna av olika förslag och omsätta dem i praktiken. Sedan kan initiativet komma från EU, och då är vårt jobb att beskriva de vägval man kan göra som land i förhandlingarna. Det kan också handla om frågor som kommer från marknadsaktörer eller myndigheter. Vi ska ta fram ett objektiva beslutsunderlag, som pekar på för- och nackdelar med olika beslut och vägval.

När ett lagförslag kommer från EU är det också tjänstemännen på finansmarknadsavdelningen som är i Bryssel och förhandlar för den svenska regeringens sida. Till sist är det dock finansministern, Magdalena Andersson, som åker ner för att representera Sverige i ministerrådet. Hur stort inflytande har ni tjänstemän?

– Vi har naturligtvis inflytande, men de avgörande besluten ska tas av politikerna. Det är en demokratisk fråga. Det är något

man får reflektera över när man tar ett sådant här jobb. Det kan ju hända att den politiska majoriteten skiftar. Det passar inte att ta det här jobbet om man vill driva en egen politisk agenda. Men det är klart, alla frågor av teknisk karaktär lyfts inte till politikerna, dem kan vi tjänstemän lösa.

Du var tidigare chef på Finansinspektionen. Hur är det att vara chef på en myndighet jämfört med att vara chef på ett departement?

– Stor skillnad. En myndighet som Finansinspektionen har en mycket mer operativ verksamhet och man fattar många beslut, om sanktioner eller om att agera mot företagen. Här är man ett steg bort. Jag tar nästan inga beslut alls, eftersom det oftast är politikerna som gör det.

Vilka bankfrågor jobbar ni med nu?

– Det europeiska krishanteringsdirektivet har just blivit genomfört i svensk rätt, så fortsatta diskussioner kring bankernas kapitalkrav och kraven på nedskrivningsbara skulder är viktiga frågor för oss. Baselkommittén kommer under året med revideringar på kapitalkraven, och de ska sedan genomföras i EU och Sverige.

Apropå kapitalkraven har det visat sig att Riksbanken och Finansinspektionen, som båda representerar Sverige i Baselkommittén, är oense i en principiell fråga, nämligen om

kapitalkravet ska bestämmas av risknivån i bankens utlåning eller om det ska vara oberoende av risk. Finansinspektionen vill att risken ska styra, medan Riksbanken inte vill det. Finansdepartementet ska sedan förhandla frågan i EU, vad anser ni?

– Det är ju en förenklad beskrivning eftersom Baselkommitténs diskussioner rör flera olika frågor, men Per Bolund har sagt att han ser positivt på att införa ett icke riskbaserat bruttosoliditetskrav som en kompletterande säkerhet. Men på frågan 'vilket krav ska vara bindande?' tycker vi fortfarande att de riskbaserade kraven ska vara bindande.

Andra frågor som kommer att sysselsätta finansmarknadsavdelningen under året är flyktingars tillgång till bankkonto, bankstrukturreformen, bekämpning av penningtvätt och terrorismfinansiering samt förberedelser inför FATF:s och IMF:s granskningar av Sverige.

Aino
Bunge

Roll

chef för finansmarknadsavdelningen på finansdepartementet sedan augusti 2015

Bakgrund

kommer närmast från Finansinspektionen där hon varit chef, dels för ekonomisk analys, dels för tillsynsområdet marknader. Har tidigare varit tjänsteman på finansdepartementets finansmarknadsavdelning och jobbat som jurist i London. Examina i juridik och nationalekonomi från Uppsala universitet samt examen från Harvard i finansiell reglering.

Fritidsintressen

Tre barn och deras aktiviteter, samt så mycket egen träning jag hinner. Det blir mest i form av löprundor till jobbet och ett och annat gymbesök.

Nya regler för leasingredovisning

Det internationella redovisningsorganet IASB publicerade i mitten av januari i år den nya redovisningsstandarden för leasingavtal benämnd IFRS 16 Leases. Standarden träder ikraft den 1 januari 2019 men måste först godkännas av EU.

■ Det är främst för leasetagare som den nya standarden medför förändringar. En sådan är att i princip alla leasar (right of use assets) ska tas upp i balansräkningen med en tillgång samt en motsvarande skuld avseende åtagande om framtida leasebetalningar. Därmed sker ingen indelning av avtal i olika typer av leasar (finansiell respektive operationell). Definitionen av en lease innebär att leasetagaren har kontrollen över en specificerad tillgång under en angiven tidsperiod i utbyte mot betalningar. Den nya standarden är därmed mer specificerad än vad nuvarande standard är. Om avtalet inte uppfyller kraven för en lease, är det ett servicekontrakt som inte omfattas av den nya standardens tillämpningsområde.

Kraven på notupplysningar ökar genom den nya standarden. Dessa kan indelas i två områden: upplysningar om leasingkostnader och kassaflöden samt upplysningar om effekterna av leasing på de finansiella rapporterna.

För leasetagare införs vissa undantag från standardens tillämpningsområde. Dels undantas korta leasar, det vill

säga leasar vars totala löptid uppgår till maximalt 12 månader. Dels införs en möjlighet att undanta tillgångar med begränsat värde, det vill säga tillgångar vars anskaffningsvärde understiger 5000 dollar (low value assets).

IASB har vidare beslutat att leasingtillgångar ska klassificeras som materiella tillgångar, vilket för de finansiella företagen kan ha betydelse för bland annat kapitaltäckningen.

Vad händer nu inom EU?

EU:s rådgivande redovisningsorgan EFRAG ska utforma ett råd till EU-kommissionen om den nya standarden. EFRAG har att ta ställning till om standarden uppfyller ett antal kriterier - begriplighet, relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet. Dessutom ska standarden inte strida mot principen om rättvisande bild. Till detta kommer frågan om standarden bidrar till det gemensamma bästa (public good).

Efter att EFRAG Board har beslutat om sitt råd till EU-kommissionen har

EU:s Accounting Regulatory Committee (ARC) att fatta beslut om den nya standarden. När detta kan komma att ske är i nuläget inte känt. ARC är rådgivande till EU-kommissionen. Slutligen godkänner EU-kommissionen den nya standarden efter hörande av Europaparlamentet och rådet.

Mats Stenhammar, Bankföreningens redovisningsexpert: Vad är de mest betydande konsekvenserna av det nya regelverket?

– En viktig effekt är synen på hur tillgångar ska klassificeras. En annan är att leasingredovisningen blir mer komplex, vilket särskilt kan drabba små aktörer. Eftersom leasing är en betydelsefull finansieringsform för många små och medelstora företag är det av stor vikt att vi får ett bra regelverk.

Mats Stenhammar
redovisningsexpert
på Bankföreningen

3 frågor till Nicklas Grip, EFRAG

Nicklas Grip, har blivit utsedd till vice ordförande i den tekniska expertgruppen i Europas viktigaste forum för redovisningsfrågor EFRAG, European Financial Reporting Advisory Group, med start den 1 april.

Några dagar varje månad lämnar han jobbet på Handelsbanken för att åka till Bryssel och arbeta med hur redovisningsreglerna ska se ut i Europa, inte bara för banker utan för alla börsnoterade företag.

Nicklas Grip börjar som vice ordförande i EFRAG TEG den 1 april.

1

Vad är EFRAG:s uppgift?

– Att påverka utformningen av IFRS (internationella redovisningsstandarder utgivna av redovisningsorganet IASB, International Accounting Standards Board, red) och ge EU-kommissionen råd rörande införandet av nya redovisningsstandarder. Det innebär dels proaktivt forsknings- och utredningsarbete samt deltagande i den internationella debatten, dels remissarbete och analys av slutliga standarder.

2

Vad blir din roll?

– EFRAG består av två delar: en teknisk grupp – EFRAG TEG – och en styrelse. Som vice ordförande för den tekniska gruppen ska jag tillsammans med ordföranden skapa konsensus och föra debatten vidare. Det är en mycket kunnig grupp som består av individer med väldigt olika bakgrund och referensramar. Jag har fram tills nu själv varit en av experterna i gruppen. Därtill kommer jag att stödja EFRAGs personal i deras arbete och ha en dialog med EFRAGs olika intressenter.

3

Vilka uppgifter väntar i år?

– De senaste åren har stort fokus legat på förändringar i redovisningen av finansiella instrument, försäkringskontrakt, leasingkontrakt och intäkter. Intäktsredovisningsstandarderna är antagna av EU, men övriga tre återstår det mycket arbete med.

Förordnandet som vice ordförande är på två år med en möjlighet för EFRAG att besluta om en förlängning på upp till 6 år. EFRAG är en privat organisation, vars medlemmar består av olika branschorganisationer för företag, till exempel den europeiska bankföreningen EBF. EFRAG grundades som svar på EU-kommissionens önskan att få råd i redovisningsfrågor. Sekretariatet ligger i Bryssel.

Fokus på unga och privatekonomi

Den 14-18 mars deltog Sverige första gången i det internationella evenemanget Money Week. Bankerna, Finansinspektionen och olika organisationer ordnade aktiviteter kring barn, unga och privatekonomi.

■ Veckan inleddes med att Bankförningen och bankernas privatekonomer arrangerade ett rundabordsamtal med finansmarknadsminister Per Bolund, bankernas privatekonomer, Finansinspektionen, Kronofogden, budget- och skuldrådgivare, Konsumentverket och representanter för skola och elever. I fokus var frågan hur unga kan ges en bra bas att stå, så att de kan fatta kloka privatekonomiska beslut och undvika överskuldssättning.

Som utgångspunkt för diskussionen fanns två färiska undersökningar. Den ena, från Finansinspektionen, visade att unga, 18-24 år, känner sig osäkra på sådant som hur lån och försäkringar fungerar, men att de litar på att deras föräldrar kan hjälpa dem med råd. Den andra, som bankerna själva låtit göra, visar att varannan förälder i sin tur inte känner att de kan tillräckligt för att ge råd.

Det livliga samtalet som också involverade många i publiken berörde flera aspekter. Även om de närvarande var överens om att ansvaret är fördelat på många: föräldrar, banker och andra företag som säljer krediter, teleoperatörer med flera, kom största delen av samtalet att handla om vad mer som kan göras i skolan.

– Skolan bidrar till jämlikhet när föräldrarna inte kan, så att alla kan få med sig samma grundkunskaper och värderingar, sa bland annat Ingela Gabrielsson, privatekonom på Nordea.

Sedan några år finns privatekonomi med i läroplanen, inte som ett eget ämne, men som något som ska tas upp inom ramen för till exempel hemkunskap eller matematik. Rektorn Angela Svensson berättade dock under rundabords-samtalet att det kan röra sig om några timmar totalt under högstadiet.

Under Money Week pågick flera andra aktiviteter på temat, men de svenska bankernas engagemang i folkbildning för unga sträcker sig långt tillbaka i tiden och aktiviteterna pågår också hela året. Bland annat träffar experter från bankerna runt 100 000 elever om året när de är ute i skolorna och lär ut privatekonomi.

Finansinspektionen tog tillfället i akt att under veckan lansera en hemsida där lärare och andra över hela landet kan hitta kostnadsfria och lokala föreläsningar i privatekonomi, från exempelvis bankerna. Adressen är gilladinekonomi.se/karta. Under veckan anordnade Finansinspektionen också en tävling i privatekonomi för gymnasieelever.

Nederländska ordförandeskapet i full gång

■ Mellan den 1 januari och den 1 juli 2016 är det Nederländerna som är ordförandeland och som leder arbetet i rådet.

Nederländerna är att se som ett engagerat och utpräglat EU-land. Mätningar från 2015 visar ett starkt stöd för EU-projektet och 75 procent stödjer den ekonomiska valutaunionen. 71 procent ser ljus på EU:s framtid.

Nederländerna har 26 ledamöter i Europaparlamentet. Bland dem är ALDE den största gruppen med sju ledamöter. Landet har tre ordinarie ledamöter i ECON. Tillsammans med kommissionären Frans Timmermans, första vice ordförande i EU-kommissionen, och Jeroen Dijsselboem, ordförande i eurogruppen blir Nederländerna en kraft att räkna med, och förstärker troligen rådets roll i förhandlingarna.

Christopher Hamilton

rådgivare i EU-frågor på Bankföreningen, skriver här om aktuella frågor i EU.

Generella prioriteringar

Nederländerna fokuserar på följande generella rangordnade prioriteringar:

1. integration och flyktingfrågor
2. forskning och jobb
3. finansiella frågor och eurozonen
4. klimat- och energifrågor.

Tillsynes en naturlig politisk ordning till följd av senaste tidens händelser i Europa.

Till de finansiella frågorna, som bör tolkas mycket brett, hör finansiell stabilitet och finansiell reglering, vilka dock har blivit nedprioriterade sedan de senaste ordförandeskapet. Enligt Jeroen Dijsselbloem är eurogruppens ekonomi på uppåtgående och den ekonomiska situationen uppvisar tecken på återhämtning – vilket även stöds av IMF och EU-kommissionen.

Dock kommer situationen i Grekland och Cypern att beaktas och ge flexibilitet i rangordningen. Avseende Grekland, som fick ett tillskott om 5 miljarder euro i december – mindre än väntat, går eurogruppens program in i en ny fas och en utvärdering görs nu av genomförda strukturella åtgärder i Grekland. Faller resultatet väl ut har detta en betydande signaleffekt.

Angående Cypern går stödprogrammet mot sitt slut den sista mars i år. Det ser ut som att Cypern har en stabil återhämtning och att åtgärderna är väl genomförda – exempelvis har åtgärderna för genomlysning av ägande och skatt varit lyckosamma.

Prioriteringar inom området för finansiell reglering

Nederländerna lägger stort fokus på att skapa förutsättningar för att implemen-

tera och slutföra kapitalmarknadsunionen och bankunionen. Något som innebär ett arbete med att fullfölja de pågående förslagen om värdepapperisering, prospekt samt säkerställda obligationer. För bankunionens slutställande gäller ett fortsatt fokus på en europeisk och harmoniserad insättningsgaranti. Följaktligen är bankstrukturreformen av stor vikt och likaså förslaget om valutafonder.

Något som eventuellt kommer att omfattas av nederländska ordförandeskapet är nya initiativ avseende

1. kapitaltäckningskrav för råvaruhandlare
2. motverkande av finansiering av terrorism
3. en europeisk och harmoniserad struktur för moms

Penningtvättsbekämpning riskerar drunkna i detaljer

Detaljerade listor med exempel på riskfaktorer för penningtvätt och terrorfinansiering kan ge bra vägledning för banken vid bedömning av kunden. Men om exempellistorna tolkas som tvingande kan de medföra en onödigt betungande procedur för både kund och bank.

■ Det anser Bankföreningen om förslaget till vägledning som tagits fram av EU:s tillsynsmyndigheter för bank, försäkring och värdepapper (EBA, ESMA och EIOPA).

Förslaget till vägledning sändes ut på remiss under vintern, till bland andra Bankföreningen. Det är ett detaljerat dokument med flera listor med exempel på riskfaktorer som banken bör beakta när den gör riskbedömningar av personer, länder, branscher, olika typer av tjänster och annat. Bland riskfaktorerna nämns sådant som om en kund har koppling till branscher och länder med hög korruption, eller om det varit osunda ägar- och ledningsbyten hos en företagskund.

Såväl Bankföreningen som den Europeiska Bankföreningen är positiva

till att en gemensam ansats tagits i kampen mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Riktlinjerna tillhandahåller en gemensam konsekvent strategi för att vidta åtgärder mot ekonomisk brottslighet inom hela EU. Det är en förutsättning när kriminella grupper agerar alltmer gränsöverskridande. Bankföreningen vill dock höja ett varningens finger.

– Man måste se exemplen i vägledningen som just exempel. Det får inte bli så att Finansinspektion tycker att bankerna ska agera på samtliga listade faktorer, oavsett risken i det enskilda fallet. Det skulle få mycket långtgående konsekvenser för bankerna och vara en betungande procedur för kunderna, säger Åsa Arffman, Bankföreningens penningtvättsexpert.

Hon anser också att det trots den höga detaljeringsgraden i vissa delar saknas tillräcklig information för att skapa den effektivitet hos bankerna som är avsikten med vägledningen. Även om vägledningen redan innehåller en hel del definitioner skulle fler uttryck behöva definieras konkret, anser Bankföreningen.

– Hur ska till exempel ”skatteparadis” och ”secrecy haven” tolkas? Det är ganska vida begrepp som kan tolkas väldigt olika, säger Åsa Arffman.

Vägledningen hör ihop med det fjärde penningtvättsdirektivet och är tänkt att träda i kraft samtidigt som det, det vill säga den 26 juni 2017.

Fortsatta praktiska problem vid tillämpning av penningtvättslag

Den 1 februari 2016 presenterade penningtvättsutredningen sitt betänkande, som nu kommer att ligga till grund för regeringens proposition till ny lag om penningtvätt.

■ Före detta chefsåklagare Kent Madstedt har lett utredningen vars uppdrag har varit att lämna förslag till lagbestämmelser som krävs för att införliva det fjärde penningtvättsdirektivet i svensk rätt.

Ett antal experter från olika myndigheter och myndighetsliknande organisationer har deltagit i arbetet, dock inga branschföreträdare.

– Utredningen har fört diskussioner med olika företrädare för branschen men har valt att inte bjuda in representanter från branschen att delta i expertgruppen. Det är mycket tråkigt. Konsekvenserna har blivit att de praktiska tillämpningsproblemen som verksamhetsutövarna noterat med den gällande regleringen inte har tillvaratagits fullt ut i förslaget till ny lag, säger Åsa Arffman, penningtvättsexpert på Bankföreningen.

Utredningen föreslår nu en ny lag om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som har fått en mer logisk och användarvänlig struktur än den tidigare lagen. Lagens tillämpningsområde föreslås utvidgas till att även omfatta till exempel anordnare av speltjänster samt fysiska och juridiska personer som handlar med varor där betalning sker kontant och beloppet uppgår till eller överstiger 5 000 euro vilket avviker från direktivets gräns på 10 000 euro.

Utredningen föreslår att definitionen av person med viktig offentlig funktion, PEP, ändras från en uttömmande uppräkningslista till en exemplifierande uppräkningslista.

– Problemen för verksamhetsutövarna att identifiera och hantera kraven kring PEP kommer därmed inte att minska, säger Åsa Arffman.

Utredningen föreslår även att det införs en ny lag om registrering för att införliva direktivets krav på ett centralt register över verkliga huvudmän i juridiska personer.

Regeringen har remitterat utredningens förslag med sista svarsdag den 29 april 2016.

Bankföreningen har tillsatt en arbetsgrupp som ska ta fram synpunkter på förslagen.

De nya kraven föreslås träda i kraft den 26 juni 2017. EU-kommissionen har dock just publicerat en åtgärdsplan, för att intensifiera kampen mot finansiering av terrorism, och där uppmanas medlemsstaterna att införliva det fjärde penningtvättsdirektivet redan i år.

– Sannolikheten är därför stor att ikraftträdandet av de nya reglerna tidigareläggs även i Sverige. Om det innebär årsskiftet eller inte, är dock svårt att säga om, säger Åsa Arffman.

Åsa Arffman
jurist på Bankföreningen

Kommissionen har också aviserat en revidering av fjärde penningtvättsdirektivet under andra kvartalet i år. Så även om regelverk är på plats redan vid årsskiftet kommer det inte att hinna gälla särskilt länge.

Utländskt intresse för ”cashfree society”

Intresset från utländska medier är stort rörande trenden mot det de kallar ”cashfree society”. Sverige ses på med förundran vad gäller den sjunkande kontantnivån i samhället och konsumenternas användning av elektroniska betalmedel.

■ De senaste månaderna har journalister från utländska medier - New York Times, CNN och Libération, men också tv och tidningar från Tyskland, Belgien och Sydkorea - ringt eller besökt Bankföreningen för att ställa frågor.

Den som har svarat är Leif Trogen, chef för avdelningen infrastruktur på Bankföreningen. Han är något förvånad över det stora intresset och över att ha blivit internationell kändis.

Vad är det de utländska journalisterna vill veta?

– De vill höra om orsakerna till att det ser ut så här, om det ligger någon strategi bakom från bankernas sida eller någon annan, och hur folk klarar sig utan kontanter. Svaret är att efterfrågan på kontanter har sjunkit i takt med att det har utvecklats betalningsalternativ som upplevs som bekvämare, men också är säkra och miljövänliga. E-faktura och Swish är två bra exempel.

För journalisterna verkar den svenska utvecklingen vara mycket förvånande. Reportern från CNN kände sig tvungen att dubbelkolla rånstatistiken; hon verkade inte riktigt kunna tro på att antalet bankrån sjunkit så drastiskt i takt med den minskade kontanthandlingen, från 110 toppåret 2008, till 7 stycken 2015. Under samma tid har kontantmängden minskat från 108 till 77 miljarder kronor. Den tyska tv-journalisten som farit runt i hela

Sverige och intervjuat folk för dokumentären om svenskarnas betalvanor, konstaterade å sin sida förundrat att till och med säljaren av Situation Stockholm tog emot swishbetalningar.

– Jämfört med andra länder har vi mycket tillgängliga och billiga betaltjänster som svenska banker har utvecklat. Det ska vi vara stolta över, säger Leif Trogen.

Leif Trogen, chef för avdelningen infrastruktur på Bankföreningen, i sydkoreansk tv.

Kontantmängden i samhället

Värde utestående sedlar och mynt, miljarder kronor

2006	107
2007	109
2008	108
2009	107
2010	104
2011	99
2012	94
2013	88
2014	80
2015	77

Strid ström av skatteförslag

Skattelagstiftningen är i ständig förändring – nya trender och beteenden måste regleras och skattebaser skyddas när produktion och handel med varor och tjänster sker på en global marknad, ibland långt ifrån företagens fysiska placering. Ulrika Hansson, Bankföreningens skatteexpert, berättar om vad som är på gång.

■ Hur ser skattetrenderna ut just nu?

– Ett nygammalt tema är bekämpande av aggressiv skatteplanering och skatteflykt, som urholkar länders skattebaser. Många länder har i finanskrisens spår haft tuffa utmaningar för att få igång ekonomin och sliter med stora budgetunderskott. Då trappas jakten på skattepengar upp. Såväl OECD som EU arbetar aktivt med åtgärder mot skatteplanering och utnyttjande av olika skatteregler i olika länder.

– Europaparlamentet, som inte har någon beslutanderätt i skattefrågor, har drivit en egen kampanj mot vad man kallar för aggressiv skatteplanering i stora multinationella företag som Apple, Starbucks och Fiat. Parlamentet anser att företagen har flyttat vinster och kringgått beskattning i de länder där de faktiskt är verksamma. EU-kommissionen har tagit intryck av parlamentet och har inlett statsstödsprocesser mot flera medlemsstater, eftersom man anser att företagens hemländer har tagit skattebeslut som är så förmånliga att de kan anses utgöra olovliga statsstöd.

Har den allmänna opinionen påverkats?

– Ja, det blir ett drev i media mot dessa multinationella företag, som för att rädda sitt anseende frivilligt gör upp med länder om att betala mera skatt.

Vilka lagförslag är aktuella just nu på skatteområdet?

– EU-kommissionen lade fram ett paket med åtgärder mot skatteflykt den 28 januari 2016, det så kallade antimissbrukspaketet. Det rör sig framför allt om åtgärder avseende

bolagsbeskattning och ökad rapporteringsskyldighet. Banker är inte speciellt i fokus för åtgärderna, men det kommer ändå att påverka svenska större banker som är etablerade utomlands.

– EU-kommissionen önskar att alla 28 medlemsstater inför samma slags antimissbruksregler på skatteområdet. Det rör sig till exempel om ränteavdragsbegränsningsregler (finansiella företag ska inte omfattas), regler om utflyttningsbeskattning, regler om utländska kontrollerade bolag, regler om överflyttning av beskattning, och en allmän skatteflyktsklausul. Reglerna syftar bland annat till att motverka att företagen utnyttjar lägre bolagsskattesatser genom att flytta ut tillgångar eller styra intäkter till länder där man tillämpar en lägre beskattning. Det befaras dock att initiativet, som i vissa delar går längre än OECD:s riktlinjer, kan leda till risk för dubbelbeskattning för företagen och att EU:s fiskala linje kan leda till motåtgärder i länder utanför unionen.

– Senare i vår lägger kommissionen fram ett reviderat bolagsbeskattningsförslag, en så kallad CCTB, Common Corporate Tax Base, det vill säga en gemensam bolagsskattebas utan konsolideringselementet. Just konsolideringselementet ansåg näringslivet var den största behållningen med kommissionens tidigare förslag. Konsolidering skulle innebära att företag på EU:s inre marknad kunde konsolidera intäkterna och beskattas i en enda jurisdiktion, vilket hade varit en förenkling för företagen.

Vad händer i Sverige?

– Det som berör finansbranschen i

Ulrika Hansson
skatteexpert på Bankföreningen

Sverige mest är utredningen om en särskild finansskatt. En utredning ska lämna förslag på en skatt som ska kompensera staten för skattefördelen som finansiella företag anses ha på grund av att finansiella tjänster och försäkringstjänster är momsbefriade. Det kan dock ifrågasättas om momsbefrielse utgör en skattefördel för branschen, eftersom den också betalar mycket moms som den inte kan dra av i verksamheten. Förslagen ska lämnas den 1 november 2016 och Bankföreningen, som ingår med en expert i utredningen, arbetar intensivt med frågan.

– För övrigt präglas arbetet med skatter i Sverige av det internationella skattesamarbetet som pågår i olika frågor.

Bankföreningens skattekonferens 2016

Den 22 april anordnar Bankföreningen en skattekonferens med internationella inslag i form av talare från olika länder som har eller står i begrepp att införa, särskilda skatter på finansiella företag.

Bland annat kommer det danska skatteministeriet att tala på temat "25 års erfarenhet av lönekostnadsskatt ur ett fiskalt perspektiv". Konferensdeltagarna får också ta del av EU-kommissionens syn på moms och finansiella tjänster samt höra mer om de norska planerna på att införa moms på dessa tjänster.

Dagen avslutas med en paneldebatt och därefter mingel.

- När:** 22 april 2016, klockan 09.00-16.00, därefter mingel
Var: Näringslivets hus, Wallenbergaren, Storgatan 19, Stockholm
Pris: 1 000 kr, exklusive moms
Anmälan: senast 4 april via event@swedishbankers.se (ange fakturauppgift) OBS! Antalet platser är begränsat.

För frågor kontakta Ulrika Hansson, 08-453 44 49 eller Cathrine Bergström, 08-453 44 21.

Välkommen att delta!

Swish på nyordslistan 2015

Att swisha, det vill säga att betala vänner, på loppisar och till välgörenhet med hjälp av Swish, har blivit så vanligt att ordet har fått en plats på nyordslistan 2015. Även ordet skuldkvotstak har letat sig in på listan.

Språkrådets nyordslista publiceras varje år och innehåller några av de ord som har etablerat sig i svenskan under året.

Nyhetsbrevet ges ut av Svenska Bankföreningen.
 Det publiceras på www.swedishbankers.se i pdf-format och skickas även med e-post till prenumeranter.

Svenska Bankföreningen,
 Box 7603, 103 94 Stockholm
 08-453 44 00
info@swedishbankers.se
www.swedishbankers.se

Ansvarig utgivare: Lena Barkman 08-453 44 48
 Redaktion: Bodil Bjerre Sekund 08-453 44 09
 Produktion: M Pacerek AB